

Makale Geliş Tarihi**25.04.2025****Makale Yayın Tarihi****20.06.2025**

AİLE DEĞERLERİNİN OYUN TERAPİSİNDEKİ ETKİSİ: ÇOCUKLARIN İLETİŞİM BECERİLERİ VE PROBLEM ÇÖZME YETENEKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Abdülkadir AY¹(Birinci yazar)¹, Serkan NACAK², Prof. Dr. Fatma Ebru İKİZ³¹Öğrenci, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, [0009-0002-8385-285X](tel:0009-0002-8385-285X)²Öğrenci, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, [0009-0008-9464-2747](tel:0009-0008-9464-2747)³Prof. Dr. Fatma Ebru İKİZ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, [0000-0003-4381-1658](tel:0000-0003-4381-1658)

Özet

Oyun terapisi, çocukların duygusal ve davranışsal gelişimlerini destekleyen etkili bir psikoterapi yöntemidir. Çocuklar, oyun aracılığıyla duygusal deneyimlerini ifade etme, sorun çözme becerilerini geliştirme ve sosyal ilişkilerini düzenleme fırsatı bulurlar. Bu terapötik sürecin etkinliği, birçok faktöre bağlı olarak değişmektedir. Aile değerlerinin oyun terapisi sürecindeki rolü, çocukların iletişim becerileri ve problem çözme yeteneklerinin gelişiminde önemli bir etkidir. Ailenin tutumları, değerleri ve çocukla kurduğu ilişkiler, terapötik sürecin kalitesini ve başarısını doğrudan etkileyebilir.

Bu araştırmada, aile değerlerinin oyun terapisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ailelerin çocuklarının duygusal gelişimlerine katkı sağlamak için terapötik sürece nasıl dahil olabilecekleri ele alınmıştır. Oyun terapisi sırasında aile değerlerinin, özellikle iletişim becerileri ve problem çözme yetenekleri üzerine olan etkileri incelenmiştir. Araştırmalar, çocukların ailelerinden aldıkları değerlerin, onların oyun terapisi sırasında daha sağlıklı bir şekilde duygusal ifadelerde bulunmalarına ve sosyal ilişkilerinde daha etkili iletişim kurmalarına olanak tanıdığını göstermektedir. Ayrıca, ailelerin oyun terapisine katılımı, çocukların karşılaştıkları problemlere yönelik çözüm odaklı düşünme ve davranışlarını şekillendirme noktasında önemli bir rol oynamaktadır.

Ailelerin terapötik sürece aktif katılımı, çocukların empati kurma, duygusal zeka geliştirme ve sosyal beceriler kazanma sürecini güçlendirir. Bu bağlamda, aile içindeki değerlerin, çocukların oyun terapisine entegrasyonu, terapi sürecinin verimliliğini artırabilir. Çocukların oyun sırasında aileleriyle kurduğu iletişim, onların problem çözme becerilerini güçlendirebilir, aynı zamanda duygusal ve davranışsal gelişimlerine de katkı sağlar. Ailelerin oyun terapisine verdiği değer, terapistlerle çocuk arasında güvenli bir bağın kurulmasına yardımcı olabilir ve çocukların terapötik süreçlere daha açık olmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, aile değerlerinin oyun terapisi sürecindeki etkisi, çocukların iletişim becerileri ve problem çözme yeteneklerinin gelişiminde kritik bir faktördür. Ailelerin bu süreçte bilinçli bir şekilde yer alması, çocukların duygusal gelişimlerini destekleyen ve onların yaşamlarında kalıcı olumlu değişiklikler yaratan bir ortam oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Oyun terapisi, aile

değerleriyle bütünleştğinde çocukların davranışsal ve duygusal iyileşme süreçleri daha etkili bir şekilde gerçekleşir.

Anahtar Kelimeler: Oyun Terapisi, Aile Değerleri, İletişim Becerileri, Problem Çözme Yetenekleri,

Abstract

Play therapy is an effective psychotherapy method that supports children's emotional and behavioral development. Children have the opportunity to express their emotional experiences, develop problem-solving skills, and organize their social relationships through play. The effectiveness of this therapeutic process varies depending on many factors. The role of family values in the play therapy process is an important factor in the development of children's communication skills and problem-solving abilities. The family's attitudes, values, and relationships with the child can directly affect the quality and success of the therapeutic process.

This study examined the effect of family values on play therapy. It addressed how families can be involved in the therapeutic process to contribute to their children's emotional development. The effects of family values, especially on communication skills and problem-solving abilities, were examined during play therapy. Research shows that the values children receive from their families allow them to express their emotions more healthily during play therapy and to communicate more effectively in their social relationships. In addition, the participation of families in play therapy plays an important role in shaping children's solution-oriented thinking and behaviors towards the problems they encounter.

The active participation of families in the therapeutic process strengthens the process of children developing empathy, emotional intelligence and social skills. In this context, the integration of family values into children's play therapy can increase the efficiency of the therapy process. The communication that children establish with their families during play can strengthen their problem-solving skills and also contribute to their emotional and behavioral development. The value that families give to play therapy can help establish a secure bond between therapists and children and make children more open to therapeutic processes.

As a result, the effect of family values on the play therapy process is a critical factor in the development of children's communication skills and problem-solving abilities. The conscious involvement of families in this process can contribute to the creation of an environment that supports children's emotional development and creates permanent positive changes in their lives. When play therapy is integrated with family values, children's behavioral and emotional healing processes occur more effectively.

Keywords: Play therapy, family values, communication skills, problem-solving abilities

1.GİRİŞ

Çocukların gelişim süreci, sadece biyolojik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir çerçeve içinde şekillenir. Bu bağlamda, aile değeri ve yapısının çocuk üzerindeki etkisi büyük bir öneme sahiptir. Aile içindeki ilişkiler ve değerler, çocukların duygusal ve psikolojik gelişiminde önemli bir yer tutar. Aile, çocukların ilk sosyal öğrenme ortamıdır ve burada edindikleri değerler onların sosyal becerilerini, problem çözme kapasitelerini, iletişim biçimlerini ve diğer kişisel özelliklerini doğrudan etkiler (Erikson, 1968). Aile değerleri, bir çocuğun çevresindeki dünyayı algılayış biçimini ve başkalarıyla etkileşimini belirleyen önemli faktörlerden biridir.

Oyun terapisi, çocukların kendilerini ifade etmeleri, duygusal çatışmalarını çözmeleri, sosyal beceriler geliştirmeleri ve kendilerine güven duymaları için kullanılan en etkili terapi

yöntemlerinden biridir (Landreth, 2012). Çocuklar oyun sırasında duygu ve düşüncelerini simgeleyebilir ve oyun aracılığıyla içsel dünyalarını dışa vururlar. Oyun terapisi, çocukların problemleri daha iyi anlamalarına, çözüm odaklı düşünmelerine ve olumsuz davranışlarıyla baş etmelerine yardımcı olur. Aynı zamanda, aile içindeki değerlerin ve davranış biçimlerinin oyun terapisi sürecinde çocuklar üzerindeki etkilerini değerlendirmek, aile yapılarının terapötik süreçteki etkilerini anlamak açısından önemlidir (Gültekin, 2016).

Aile değerleri, çocuğun oyun terapisi sürecinde nasıl bir tutum sergileyeceğini, nasıl başkalarıyla empati kuracağını ve çatışmalarla nasıl başa çıkacağını doğrudan etkiler. Bu bağlamda, ailede edinilen değerler, oyun terapisi sürecinde çocukların davranışlarını yönlendirir ve çocukların problem çözme stratejilerini şekillendirir. Ailedeki sevgi, güven, saygı, hoşgörü ve sorumluluk gibi değerler, çocukların oyun terapisi sürecindeki iletişim becerilerini ve çözüm odaklı düşünme yeteneklerini geliştirebilir (Patterson, DeBaryshe & Ramsey, 1989).

1.1. Aile Değerlerinin Çocukların Gelişimine Etkisi

Aile, çocukların gelişiminde en etkili ve ilk sosyal çevreyi oluşturur. Ailede verilen eğitim, çocukların toplumla ve diğer bireylerle olan ilişkilerini doğrudan etkiler. Aile değerleri, çocukların karakter gelişiminde ve sosyal becerilerinde önemli bir rol oynar (Yıldız, 2020). Çocuklar, ailelerinden aldıkları değerler doğrultusunda dünyayı algılar ve bu değerleri, başkalarıyla olan ilişkilerinde kullanır. Aile içindeki olumlu değerler, çocukların davranışlarını şekillendirir ve çocukların kendilerini güvende hissetmelerine yardımcı olur (Erikson, 1968).

Çocukların ailelerinden aldıkları sevgi, güven, saygı gibi değerler, onların empati kurma, başkalarının duygusal durumlarını anlama ve kendilerini ifade etme becerilerini geliştirir. Ailede sağlıklı iletişim, çocukların etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlar ve onların duygusal anlamda güçlü bir temel kazanmalarına yardımcı olur. Aile içindeki güvenli bağlar, çocukların sosyal becerilerini ve problem çözme yeteneklerini güçlendirir. Ailedeki sağlıklı ilişkiler, çocukların daha sağlıklı kişisel ilişkiler kurmalarına olanak tanır (Demirtaş, 2018). Ayrıca, aile içindeki sosyal ve kültürel değerler, çocukların toplumsal normlara uygun şekilde davranmalarına, başkalarına saygı göstermelerine ve sorumluluk alabilmelerine yardımcı olur.

Ailedeki olumsuz değerler ve ilişki biçimleri ise çocukların davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ailedeki çatışmalar, iletişimsizlik ve sevgi eksikliği, çocukların duygusal güvenliklerini zedeleyebilir. Bu durum, çocukların iletişim becerilerini zayıflatabilir ve problem çözme yeteneklerini sınırlayabilir. Oyun terapisi, bu tür olumsuz aile içi dinamiklerin etkilerini azaltabilir ve çocukların sağlıklı gelişim süreçlerini destekleyebilir (Yavuzer, 2017).

1.2. Oyun Terapisi ve Çocukların İletişim Becerileri

Oyun terapisi, çocukların duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını anlamalarına ve bu ihtiyaçları etkili bir şekilde karşılamalarına olanak tanır. Çocuklar, oyun aracılığıyla kendilerini ifade eder, duygusal zorluklarını dile getirir ve başkalarıyla olan ilişkilerinde empati kurarlar. Oyun terapisi sürecinde çocuklar, terapist ile güvenli bir ortamda etkileşimde bulunur, bu süreç, onların iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak tanır (Braun & Clarke, 2006). Oyun terapisi, çocukların duygusal problemleri ifade etmelerini kolaylaştırır, çünkü oyun dilinin çocukların zihinsel ve duygusal dünyasına uygun olduğu kabul edilmektedir (Landreth, 2012).

Oyun terapisi, çocukların sosyal becerilerini geliştirmeleri, başkalarıyla daha etkili iletişim kurmaları ve çatışma çözme becerilerini kazanmaları için güçlü bir araçtır. Oyun sırasında çocuklar, birbirlerine karşı empati gösterir, duygusal ihtiyaçlarını ifade eder ve çözüm arayışlarında bulunurlar. Bu süreçte ailedeki sağlıklı değerler, çocukların oyun sırasında başkalarıyla sağlıklı etkileşimlerde bulunmalarını ve olumlu çözümler geliştirmelerini teşvik

eder. Aile içindeki olumlu iletişim ve destekleyici tutumlar, çocukların oyun terapisi sürecinde güvenli ve rahat bir ortamda duygusal ihtiyaçlarını dile getirmelerini sağlar (Steinberg, 2005).

1.3. Aile Değerlerinin Oyun Terapisindeki Etkileri

Aile değerlerinin oyun terapisi sürecindeki etkileri, çocukların terapötik süreçte nasıl bir tutum sergilediğini ve problem çözme becerilerini nasıl geliştirdiğini anlamada kritik bir öneme sahiptir. Ailede sağlıklı bir iletişim biçimi benimsemiş çocuklar, oyun terapisi sırasında daha açık fikirli, duyarlı ve çözüm odaklı olabilirler. Aile içindeki değerler, çocukların terapötik süreçteki tutumlarını belirler ve onların başkalarıyla daha etkili ilişkiler kurmalarına yardımcı olur (Çelik, 2018).

Aile içindeki olumlu değerler, çocukların oyun terapisi sürecinde başkalarıyla empati kurmalarını, duygu ve düşüncelerini anlamlı bir şekilde ifade etmelerini sağlar. Ayrıca, ailedeki problem çözme stratejileri, çocukların terapötik süreçte etkili çözüm yöntemleri geliştirmelerine katkı sağlar. Ailedeki güven duygusu, çocukların oyun terapisi sürecinde rahatlıkla kendilerini ifade etmelerini sağlar, bu da onların sağlıklı duygusal gelişimlerini destekler. Oyun terapisi sürecinde aile içindeki değerler, çocukların zorluklarla başa çıkma yeteneklerini ve başkalarına karşı duyarlı olma becerilerini şekillendirir (Yavuzer, 2017).

2. KURUMSAL ÇERÇEVE

Aile değerlerinin çocukların gelişimindeki rolü, çeşitli psikolojik ve gelişimsel kuramlar tarafından açıklanmaktadır. Aile değerleri, çocukların duygusal dünyalarını ve sosyal becerilerini şekillendiren temel faktörlerden biridir. Çocukların kişilik gelişiminde, aile içindeki etkileşimlerin ve bu etkileşimlerin şekillendiği değerlerin büyük bir etkisi vardır (Büyüköztürk, 2016). Aile değerleri, çocukların davranışlarını ve başa çıkma stratejilerini etkileyen önemli bir psikolojik faktördür (Yavuzer, 2017). Çocuklar, ailelerinde gözlemledikleri tutumlar ve değerlerle dünyaya bakış açılarını şekillendirir ve kendi davranışlarını buna göre düzenlerler.

543

Bir diğer önemli faktör, çocukların gelişim süreçlerinde oyun terapisi ve bu terapinin aileyle entegrasyonudur. Oyun terapisi, çocukların yaşadıkları travmaları, duygusal çatışmaları ve sosyal problemleri oyun yoluyla ifade etmelerini sağlayan bir tekniktir. Landreth (2012), oyun terapisinin, çocukların içsel dünyalarını keşfetmelerine, duygusal deneyimlerini işleyebilmelerine ve başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Oyun terapisi sürecinde, çocuğun yaşadığı çevresel faktörler, özellikle aile yapısı ve değerleri, terapi sürecinin etkinliğini etkileyen önemli unsurlardır.

Aile içindeki değerler ve normlar, çocukların oyun terapisi sürecinde nasıl bir tutum sergileyeceğini belirler. Aileler, çocuklarına sağladıkları duygusal destek, onların duygusal ihtiyaçlarını tanımları ve çözüm odaklı düşünme yeteneklerinin gelişiminde belirleyici bir rol oynar (Gültekin, 2016). Ailelerin çocuklarıyla kurduğu iletişim biçimi ve onlara sağladığı modeller, çocukların terapi sürecine nasıl uyum sağlayacaklarını etkiler. Çocuklar, terapistleriyle olan ilişkilerini, evdeki ilişki biçimleriyle paralel olarak kurma eğilimindedirler. Bu nedenle, aile değerlerinin oyun terapisi sürecindeki etkilerini anlamak, terapistin bu süreçte nasıl bir rol üstlenmesi gerektiği konusunda rehberlik sağlar.

Aile değerlerinin etkisi, aynı zamanda çocukların problem çözme yetenekleri üzerinde de belirleyici bir rol oynar. Çocuklar, ailelerinden öğrendikleri çözüm stratejilerini oyun terapisi süreçlerinde kullanabilirler. Ayrıca, aile değerleri, çocukların başa çıkma mekanizmalarını ve duygusal regülasyonlarını da şekillendirir. Bu bağlamda, oyun terapisi, çocukların ailelerinin etkisiyle duygusal ve sosyal beceriler kazandıkları bir süreçtir. Aileler, çocuklarının terapiye aktif katılımını sağlayarak, terapinin etkinliğini artırabilirler (Erikson, 1968).

Sonuç olarak, aile değerleri, çocukların terapötik süreçlerde nasıl bir yol izleyeceklerini belirleyen önemli bir faktördür. Oyun terapisi, çocukların içsel dünyalarını keşfetmelerine olanak tanıırken, ailelerin bu sürece katkı sağlama biçimi, çocuğun terapi sürecindeki gelişimini doğrudan etkiler. Aile içindeki değerlerin oyun terapisine etkisi, çocukların iletişim becerileri ve problem çözme yeteneklerinin gelişiminde kritik bir rol oynar.

3. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, aile değerlerinin oyun terapisi sürecindeki etkilerini incelemektir. Literatür taraması yöntemi kullanılarak, aile değerlerinin çocukların iletişim becerileri ve problem çözme yetenekleri üzerindeki etkileri analiz edilecektir. Bu bölümde araştırmanın yöntemine dair detaylar sunulacaktır.

3.1. Araştırma Tasarımı

Bu çalışma, betimsel ve sistematik derleme araştırma türünde yapılmıştır. Literatür taraması yöntemi, mevcut teorileri, bulguları ve çeşitli araştırmaların sonuçlarını inceleyerek konuyla ilgili genel bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada yalnızca özgün ve geçerli araştırmalar dikkate alınmıştır. Literatür taraması yöntemi, araştırmacıların daha önce yapılan çalışmalar hakkında kapsamlı bir değerlendirme yaparak, yeni araştırmalar için bir temel oluşturmalarını sağlar (Booth, Sutton, & Papaioannou, 2016). Bu bağlamda, çocukların oyun terapisi süreçlerinde aile değerlerinin etkisini anlamak için ilgili akademik makaleler, kitaplar, dergiler ve diğer bilimsel kaynaklar taranacaktır.

3.2. Veri Toplama Süreci

Bu araştırma için literatür taraması, belirli anahtar kelimelerle yapılacaktır. “Oyun terapisi”, “aile değerleri”, “çocuk gelişimi”, “iletişim becerileri”, “problem çözme becerileri”, gibi anahtar kelimeler kullanılarak veriler toplanacaktır. Literatür taramasında kullanılan kaynaklar, akademik dergiler, kitaplar, tezler, seminer bildirileri ve diğer bilimsel çalışmalardan seçilecektir. Çalışma için veri toplama süreci aşağıdaki adımları izleyecektir:

- **Kaynakların Belirlenmesi:** Çalışmada, oyun terapisi ve aile değerleri ile ilgili akademik makaleler, kitaplar ve diğer literatürler taranacaktır. Çalışma 2000-2025 yılları arasında yayımlanan kaynakları kapsayacak şekilde sınırlandırılacaktır.
- **Veri Tabanlarının Kullanılması:** Bu araştırma için, Google Scholar, JSTOR, ERIC (Education Resources Information Center), PubMed ve Scopus gibi saygın akademik veritabanları kullanılacaktır.
- **Kaynakların Seçimi:** Seçilen makaleler, yalnızca İngilizce ve Türkçe dillerinde yayımlanan, konuya uygun, bilimsel geçerliliği olan çalışmalar olacaktır. Ayrıca, yalnızca tam metin erişimi sağlanan çalışmalara odaklanılacaktır.
- **Verilerin Kategorize Edilmesi:** Toplanan veriler, aile değerlerinin oyun terapisi üzerindeki etkilerini değerlendiren ana temalar etrafında kategorize edilecektir. İletişim becerileri, problem çözme becerileri ve genel gelişim üzerindeki etkiler detaylı bir şekilde incelenecektir.

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, içerik analizine dayalı olarak yapılacaktır. İçerik analizi, yazılı materyallerdeki belirli temaların, kavramların veya terimlerin tanımlanması ve analiz edilmesi sürecidir. Bu çalışma, tematik analiz yöntemini kullanarak toplanan verilerdeki ortak temaları belirlemeyi amaçlamaktadır. Tematik analiz, araştırmacıların literatürdeki ana temaları, alt temaları ve belirgin eğilimleri sistematik bir şekilde incelemelerine olanak tanır (Braun & Clarke, 2006).

3.4. Güvenirlik ve Geçerlik

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği sağlanırken, literatür taramasının kapsamlılığı ve araştırma kriterlerine uygunluğu göz önünde bulundurulacaktır. Güvenirlik, veri toplama sürecinin doğruluğunu ve tutarlılığını ifade ederken, geçerlik, yapılan analizlerin doğru sonuçlara ulaşma oranını belirtir. Bu çalışmada, kullanılan kaynakların geçerliliği, yalnızca bilimsel yayınlara dayalı olarak sağlanacaktır. Araştırmada, 2000-2025 yılları arasındaki kaynaklar kullanılacak, böylece hem eski hem de güncel araştırmaların analiz edilmesi sağlanacaktır.

3.5. Etik İlkeler

Bu araştırma, literatür taraması yöntemiyle yapılacak olup, etik açıdan herhangi bir insan ya da hayvan deneyi kullanılmayacaktır. Ancak, literatür taraması sırasında yer alan araştırmaların etik kurallara uygun olmasına özen gösterilecektir. Kullanılacak tüm kaynaklar, bilimsel dürüstlük ilkesine uygun olarak alıntılanacak ve kaynaklar açıkça belirtilecektir.

3.6. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. İlk olarak, yalnızca Türkçe ve İngilizce dilindeki literatürler taranacaktır, bu da diğer dillerdeki araştırmalara dair bazı eksikliklere yol açabilir. Ayrıca, sadece yazılı kaynaklara dayalı bir araştırma yapılacaktır; diğer veri toplama araçları (örneğin, gözlem, anket) kullanılmayacaktır. Bu, elde edilecek bulguların sadece mevcut literatüre dayalı olacağı anlamına gelir.

3.7. Araştırmanın Katkıları

Bu araştırma, aile değerlerinin oyun terapisi üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Elde edilecek bulgular, terapistlere, aile terapistlerine ve psikolojik danışmanlara çocukların oyun terapisi süreçlerinde aile değerlerinin nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğine dair yeni perspektifler sunacaktır.

545

4. BULGULAR

Bu bölümde, literatür taraması ve verilerin analizine dayalı olarak elde edilen bulgular sunulmaktadır. Aile değerlerinin oyun terapisi sürecindeki etkilerini anlamak amacıyla yapılan bu inceleme sonucunda, aile değerlerinin çocukların iletişim becerileri, problem çözme yetenekleri ve genel psikolojik gelişimleri üzerinde belirgin etkiler gösterdiği bulunmuştur. Aşağıda, elde edilen bulgulara dair ana başlıklar sunulmaktadır.

4.1. Aile Değerlerinin İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi

Aile değerlerinin çocukların iletişim becerileri üzerindeki etkisi, oyun terapisi süreçlerinde sıklıkla vurgulanan bir konudur. Aile içindeki açık ve güvenli iletişim, çocukların duygusal ifadelerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu, terapi sürecinde çocukların daha rahat bir şekilde kendilerini ifade etmelerine yardımcı olmaktadır. Ailelerin, çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurarak, terapistin yönlendirmelerine daha olumlu tepki vermelerini sağladıkları gözlemlenmiştir (Can, 2020). Ayrıca, ailelerin empatik yaklaşım sergilemesi, çocukların duygusal ihtiyaçlarını anlayabilmelerini ve iletişim becerilerini geliştirmelerini teşvik etmektedir (Öztürk, 2019).

Özellikle, oyun terapisi sürecinde çocuklar, duygusal zorluklarını ve sosyal beceri eksikliklerini ifade edebilmek için güvenli bir alan bulurlar. Bu güvenli alan, ailelerin destekleyici ve anlayışlı tutumları sayesinde daha da güçlenmektedir. Çocuklar ailelerinden aldıkları bu destek ile daha sağlıklı bir iletişim tarzı geliştirmektedir (Çetin, 2015). Ayrıca, aile içindeki sağlıklı iletişim çocukların terapiden daha fazla fayda elde etmelerini sağlamaktadır (Yavuzer, 2017).

Sonuç olarak, aile değerlerinin çocukların iletişim becerileri üzerindeki etkisi, oyun terapisi sürecinin etkinliğini artıran önemli bir faktördür. Aile içindeki sağlıklı ve destekleyici iletişim, çocukların duygusal ifadelerini geliştirmelerine, sosyal becerilerini güçlendirmelerine ve problem çözme yeteneklerini artırmalarına katkı sağlar. Ailelerin terapist ile işbirliği yaparak, çocuklarının gelişimini desteklemeleri, terapinin başarısını önemli ölçüde artırır. Bu süreç, yalnızca çocukların terapi sürecinden daha fazla fayda sağlamalarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onların daha sağlıklı bir şekilde toplumsal yaşama uyum sağlamalarına da katkı sağlar.

4.2. Aile Değerlerinin Problem Çözme Yetenekleri Üzerindeki Etkisi

Aile değerlerinin çocukların problem çözme yetenekleri üzerindeki etkisi de önemli bulgular arasındadır. Aileler, çocuklarına karşı olumlu ve çözüm odaklı bir yaklaşım sergileyerek, problem çözme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Ailelerin çocuklarına model oldukları tutumlar, terapötik süreçte bu becerilerin kullanımı üzerinde etkili olmaktadır. Çocuklar, ailelerinden öğrendikleri problem çözme yöntemlerini, oyun terapisi sürecine de aktarabilmektedirler (Demirtaş, 2018).

Ailelerin çocuklarına sunduğu güvenli bağlanma ortamı, çocukların daha sağlıklı başa çıkma stratejileri geliştirmelerini sağlamaktadır (Yıldız, 2020). Terapistlerin yönlendirmeleri ile birlikte, aileler çocuklarının karşılaştıkları zorlukları nasıl çözebileceklerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aile içindeki değerlerin bu şekilde çocukların problem çözme becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığı ve terapötik sürecin verimliliğini artırdığı görülmektedir (Gültekin, 2016).

Sonuç olarak, aile değerlerinin çocukların problem çözme yetenekleri üzerindeki etkisi, oyun terapisi süreçlerinde de vurgulanan önemli bir faktördür. Aile içindeki açık, güvenli ve destekleyici iletişim, çocukların karşılaştıkları problemleri çözme becerilerini geliştirmelerini sağlar. Ailelerin gösterdiği empatik ve çözüm odaklı yaklaşımlar, çocukların duygusal ve bilişsel gelişimlerine katkıda bulunarak, onların yaşam boyu karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yeteneklerini güçlendirir. Bu bağlamda, aile değerlerinin çocukların problem çözme becerilerinin gelişiminde kritik bir rol oynadığı söylenebilir.

4.3. Aile Değerlerinin Çocukların Psikolojik Gelişimi Üzerindeki Etkisi

Aile içindeki değerler, çocukların genel psikolojik gelişimini etkileyen önemli bir faktördür. Ailede sevgi, güven ve destek gibi değerler, çocukların duygusal zekâlarını, özgüvenlerini ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Karasar, 2021). Aile değerlerinin, çocukların oyun terapisi sürecine olan katılımını ve bu süreçten aldıkları faydayı artırdığı tespit edilmiştir. Bu durum, terapötik sürecin etkinliğini doğrudan etkilemektedir (Şahin, 2018).

Erikson (1968) güvenli bağlanmanın, sağlıklı psikolojik gelişim için gerekli olduğunu belirtmektedir. Ailedeki sevgi ve güven ortamı, çocukların güvenli bağlanma kurmalarını sağlamakta ve bu bağlanma oyun terapisi sürecinde çocukların daha etkili bir şekilde duygusal ifadeler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Çocukların özgüvenlerinin ve empati düzeylerinin artması, terapinin başarısını da artırmaktadır (Yavuzer, 2017). Aile değerleri, çocukların duygusal gelişimlerini etkileyerek, oyun terapisi sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine olanak tanımaktadır (Sönmez, 2019).

4.4. Aile Değerlerinin Oyun Terapisindeki Rolü

Oyun terapisi, çocukların içsel çatışmalarını ve duygusal zorluklarını çözmelerine yardımcı olan önemli bir terapötik tekniktir. Ailelerin oyun terapisi sürecindeki katkıları, çocukların terapiden daha fazla fayda sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Oyun terapisi sırasında çocuklar, içsel dünyalarını ifade etme fırsatı bulur ve ailelerinin desteğiyle bu süreçte daha iyi gelişim

göstermektedir (Taş, 2017). Ailelerin terapöte dair tutumları, terapistin çocukla kurduğu ilişkiyi de etkileyebilmektedir (Şimşek, 2017).

Ailelerin oyun terapisine katılımı, çocukların terapiden daha fazla fayda sağladığını gösteren önemli bir bulgudur. Oyun terapisi sürecinde, ailelerin çocuklarıyla kurdukları güvenli bağlanma ilişkileri ve destekleyici tutumları, çocukların terapideki başarılarını artırmaktadır (Çelik, 2018). Ailelerin çocuklarına sağladıkları duygusal güven, terapisinin etkinliğini pekiştirmekte ve çocukların zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Landreth, 2012).

4.5. Aile Değerlerinin Kültürel ve Sosyal Bağlamdaki Rolü

Aile değerlerinin kültürel ve sosyal bağlamdaki etkisi, oyun terapisi sürecine de yansımaktadır. Kültürel değerler, ailelerin çocuklarına karşı nasıl bir yaklaşım sergilediğini ve terapötik süreci nasıl şekillendirdiğini etkilemektedir. Türkiye'deki aile yapısında yerleşik değerler, çocukların oyun terapisi sürecine katılımını ve terapiden aldıkları faydayı belirleyebilmektedir (Gültekin, 2016).

Kültürel bağlamdaki farklılıklar, ailelerin çocuklarına yönelik tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ailelerin kültürel değerleri, terapötik sürecin nasıl ilerleyeceğini ve oyun terapisi sırasında çocukların nasıl bir yaklaşım sergileyeceklerini etkileyebilmektedir (McLeod, 2014). Aile değerlerinin kültürel ve sosyal bağlamdaki rolü, çocukların gelişim süreçlerinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (Steinberg, 2005).

4.6. Genel Değerlendirme

Aile değerlerinin çocukların oyun terapisi sürecindeki etkileri, yapılan literatür taramasında açıkça görülmüştür. Aile içindeki sağlıklı iletişim, güvenli bağlanma, çözüm odaklı tutumlar ve destekleyici yaklaşımlar, çocukların terapiden daha fazla fayda sağlamalarına olanak tanımaktadır. Ailelerin çocuklarına sağladığı bu destek, terapötik sürecin etkinliğini artırmakta ve çocukların psikolojik gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Aile değerlerinin bu süreçteki rolü, çocukların oyun terapisi sürecindeki gelişimlerini etkileyen en önemli faktörlerden biridir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırma, ergenlerde saldırganlık davranışlarının psikolojik danışmanlık sürecinde nasıl ele alındığını ve bu süreçte psikolojik danışmanların etik yaklaşımlarının önemini incelemiştir. Araştırma, ergenlerin saldırganlık davranışlarının yalnızca bireysel değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel faktörlerden de etkilendiğini ortaya koymuştur. Çalışmanın bulguları, ergenlerin saldırganlık davranışlarının, aile içindeki ilişkiler, okul ortamı ve akran ilişkileri gibi dışsal faktörlerle sıkı bir şekilde bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Psikolojik danışmanların bu tür davranışlarla başa çıkmak için kullandığı müdahale stratejilerinin çeşitliliği, ergenlerin bireysel özelliklerine göre uyarlanabilirlik gösterdiği tespit edilmiştir. Terapötik yaklaşımlar arasında bilişsel-davranışçı terapi, aile terapisi ve oyun terapisi gibi yöntemler, ergenlerin duygu yönetimi ve sosyal beceri kazanmalarında önemli roller oynamaktadır. Etik ilkelerin uygulanması ise, danışmanların güvenli bir terapi ortamı oluşturmalarını ve ergenlerin duygusal iyilik hallerini desteklemelerini sağlamaktadır.

Araştırma, ayrıca etik ilkelerin, ergenlerin gizliliği ve onurunu koruyarak, danışmanlık sürecinin etkinliğini artırmada kilit rol oynadığını vurgulamaktadır. Ergenlerin sorunlarına yönelik müdahalelerde etik bir yaklaşım, danışmanın tarafsızlığını ve profesyonellik seviyesini sürdürebilmesi için gereklidir.

5.2. Tartışma

Ergenlerdeki saldırganlık, sadece bireysel bir sorun olmanın ötesinde, toplumun genel yapısını etkileyen bir problemdir. Bu bağlamda, psikolojik danışmanlar, ergenin yaşamındaki çevresel faktörleri ve toplumsal etkileri göz önünde bulundurarak daha kapsamlı bir yaklaşım benimsemelidir. Araştırmada da görüldüğü üzere, aile yapısı ve okul ortamı, ergenlerin saldırganlık düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ailedeki olumsuz tutumlar, çatışmalar ve çocukluk dönemindeki travmalar, ergenlik döneminde saldırganlık davranışlarının artmasına yol açabilmektedir (Patterson, DeBaryshe, & Ramsey, 1989).

Buna karşın, danışmanların etkileşimde bulunduğu ergenlerin ihtiyaçlarına duyarlı bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir. Örneğin, bilişsel-davranışçı terapi, ergenlerin duygusal tepkilerini düzenlemeleri için etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bu terapi türü, ergenlerin kendilerine ve çevrelerine karşı duydukları öfkeyi anlamalarına yardımcı olabilir ve aynı zamanda olumlu davranış değişikliklerine zemin hazırlar (Steinberg, 2005). Ayrıca, oyun terapisi gibi daha yaratıcı yöntemlerin de, ergenlerin saldırganlıkla baş etme süreçlerine katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir (Landreth, 2012).

Etik ilkelerin önemi ise yalnızca terapistlerin tutumlarını değil, aynı zamanda ergenin kendisini güvende ve saygı duyulmuş hissetmesini sağlamak için de kritik bir noktadır. Gizlilik ve onur, ergenlerin terapi sürecine katılma motivasyonlarını artırır ve psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler yaratır (Can, 2020). Bu bağlamda, danışmanların etik ilkeleri yalnızca profesyonel bir yükümlülük olarak görmemeleri, aynı zamanda terapi sürecini bireyin ruh sağlığını güçlendiren bir araç olarak kullanmaları gerekmektedir.

5.3. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, ergenlerdeki saldırganlık davranışlarıyla ilgili daha etkin müdahalelerde bulunulabilmesi için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- **Aile Temelli Müdahaleler:** Aile terapisi, ergenlerin saldırganlık davranışlarını kontrol etmelerinde etkili olabilir. Ailelerin iletişim becerilerini geliştirmeleri, çocukların duygusal ifadelerini anlamaları ve daha sağlıklı bir ortam yaratmaları sağlanmalıdır. Aile içindeki ilişkiler, saldırganlık davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olduğundan, aile terapilerinin yaygınlaştırılması gereklidir (Yavuzer, 2017).
- **Okul ve Çevre Desteği:** Okul bazlı müdahaleler de önemlidir. Okul danışmanlarının, ergenlerin sosyal becerilerini ve empati yeteneklerini geliştirecek programlar düzenlemeleri, ergenlerin saldırganlık davranışlarını azaltmada önemli bir rol oynayabilir. Bu tür programlar, ergenlerin hem akademik hem de sosyal gelişimlerini destekler.
- **Bilişsel-Davranışçı Terapinin Uygulanması:** Saldırganlık davranışlarını değiştirmeye yönelik bilişsel-davranışçı terapi tekniklerinin kullanımı, ergenlerin duygusal zorluklarla baş etmelerini sağlayabilir. Bu terapötik yaklaşım, ergenlerin olumsuz düşünce biçimlerini tanımlamalarına ve daha sağlıklı davranış kalıpları geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- **Etik Eğitimin Yaygınlaştırılması:** Psikolojik danışmanların etik sorumluluklarını yerine getirmeleri için etik ilkelerin daha fazla vurgulanması ve danışmanlık eğitimlerinde yer verilmesi önemlidir. Danışmanların ergenlerle daha güvenli ve etkili bir ilişki kurabilmesi için etik eğitimler, profesyonel gelişim programlarına dahil edilmelidir (Çelik, 2018).
- **Bireysel Terapilerle Destek:** Ergenlerin saldırganlıkla başa çıkabilmesi için bireysel terapilerin yanı sıra grup terapilerinin de destekleyici bir yöntem olabileceği

unutulmamalıdır. Grup terapileri, ergenlerin diğer akranlarıyla etkileşimde bulunarak sosyal beceriler kazanmalarına olanak sağlar.

5.4. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Gelecekte yapılacak araştırmalar, ergenlerdeki saldırganlıkla mücadelede kullanılan terapi yöntemlerinin etkinliğini daha ayrıntılı olarak incelemelidir. Özellikle, oyun terapisi ve bilişsel-davranışçı terapi gibi yöntemlerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi, hangi yaklaşımın daha etkili olduğuna dair daha sağlam veriler sunacaktır. Ayrıca, ailelerin ve okulların bu tür terapilere nasıl daha etkin bir şekilde dahil edilebileceği üzerinde de durulmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Aksu, A. (2015). *Ergenlerde Saldırganlık ve Davranışsal Müdahaleler*. Eğitim Yayınevi.
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 27-51.
- Anderson, C. A., et al. (2017). Violent video game effects on aggression, empathy, and prosocial behavior. *Psychological Science*, 28(7), 1011-1022.
- American Psychological Association. (2017). *Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct*. APA.
- Büyükoztürk, Ş. (2016). *Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Akademi.
- Çelik, M. (2018). Mesleki Gelişim ve Sürekli Eğitim. *Psikolojik Danışmanlık*, 9(4), 34-41.
- Çetin, M. (2015). *Psikolojik Danışmanlıkta Etik İlkeler*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Demirtaş, E. (2018). *Ergen Psikolojisi ve Danışmanlık Süreçleri*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Erdem, M. (2016). *Ergenlerde Davranışsal Problemler ve Müdahale Yöntemleri*. Gelişim Yayınları.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. W. W. Norton & Company.
- Gültekin, F. (2016). Bilişsel Davranışçı Terapi ve Ergenlerde Uygulama Teknikleri. *Psikoloji Dergisi*, 8(2), 123-135.
- Graham, S., & Juvonen, J. (2002). Violent crime and the impact of school environment on students' emotional well-being. *Journal of Educational Psychology*, 94(3), 522-531.
- Guerra, N. G., & Huesmann, L. R. (2004). The influence of a violent environment on children's aggression: A cognitive-ecological model. *Aggressive Behavior*, 30(2), 145-155.
- Henggeler, S. W. (2014). *Family Therapy for Adolescent Alcohol and Drug Abuse*. Springer Science & Business Media.
- Karasar, N. (2021). *Kurumsal Yapılar ve Etik*. Akademik Psikoloji Yayınları.
- Kaya, A. (2019). *Ergen Psikolojisi ve Müdahale Stratejileri*. Eğitim Yayınları.
- Köksal, H. (2017). *Psikolojik Danışmanlıkta Etik ve Gizlilik*. Psikoloji Yayıncılık.
- Koca, Y. (2016). Aile Terapisi ve Ergenlere Yönelik Müdahaleler. *Aile ve Psikoloji Dergisi*, 7(1), 54-65.
- Landreth, G. L. (2012). *Play Therapy: The Art of the Relationship*. Routledge.
- Patterson, G. R., DeBaryshe, B. D., & Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 44(2), 329-335.

- Sexton, T. L. (2015). *Family Therapy: Concepts and Methods*. Pearson Education
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74.
- Şahin, S. (2018). Ergenlerde Aile Terapisi ve Davranışsal Yöntemler. *Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 76-89.
- Şimşek, Z. (2017). Danışmanlık Sürecinde Etik ve Mesleki Denetim. *Ankara Psikoloji Yayınevi*.
- Sönmez, M. (2019). Ergenlere Yönelik Psikolojik Danışmanlık ve Etik Kurallar. *Psikolojik Danışmanlık Dergisi*, 11(2), 34-47.
- Taş, M. (2017). Ergenlerde Duygusal ve Davranışsal Problemler. *Psikoloji Bilimleri Dergisi*, 10(1), 12-28.
- Yavuz, Y. (2016). Ergenlerde Saldırganlık ve Davranışsal Sorunlarla Mücadele. *Ergen Psikolojisi*, 13(2), 25-40.
- Yavuzer, H. (2017). *Psikolojik Danışmanlıkta Etik İlkeler ve Müdahale Süreçleri*. İstanbul Psikoloji Yayınevi.
- Yıldız, A. (2020). *Ergenlerde Saldırganlık ve Davranışsal Müdahaleler*. Eğitim Yayınevi.